

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VII. Aliud Iansenij fundamentum destruitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

lapis cohibere motum quò fertur inferius, bene tamen animus motum quò superioribus deserit, inferiora diligit; & idè naturalis est lapidi ille motus, animo verò iste voluntarius. Item idem S. Doctor in libro de gratia & lib. arbit. quem pro concilianda libertate cum gratia edidit, cap. 2. relatis his Scripturæ verbis: *Apposui tibi ignem & aquam, ad quodcumque volueris extendere manum tuam. In conspectu hominis vita & mors, quodcumque placuerit, dabitur ei*, subjungit exclamando: *Ecce apertissime videmus expressum liberum humane mentis arbitrium: illis scilicet verbis, quæ manifestè sonant libertatem indifferentiæ circa bonum & malum.*

Ex his tribus ultimis testimoniis patet D. August. admisisse libertatem indifferentiæ, non solum in libris quos scripsit adversus Manichæos (ut fateatur Janfenius) sed etiam in concertationibus quas habuit contra Pelagianos. Non ergo in Augustini doctrina paradoxum inauditum est, quòd actus aliquis voluntatis propterea sit liber, quia ab illo desistere voluntas, & non agere possit. Imò potiùs mira, nova, & falsa est Adversariorum sententia, libertatem in sola spontaneitate seu immunitate à coactione constituentis, & asserens nullum posse dari actum à voluntate elicitum, qui non sit liber; cum in actibus elicitis voluntas cogi non possit. Unde illis cum Augustino dicere licet: *Mira sunt que dicitis, nova sunt que dicitis, falsa sunt que dicitis: mira stupemus, nova cavemus, falsa convincimus.*

S. VII.

Aliud Janfenij fundamentum destruitur.

231. **O**BITER præterea Janfenius: Eo ipso quòd homo sponte agit & non coactè, liberè operatur: Ergo libertas in sola spontaneitate seu immunitate à coactione consistit. Consequentia patet, Antecedens probatur ex Augustino lib. 3. de libero arbit. cap. 4. ubi ait homines justè puniri, quos Deus prævidet peccaturos, quia *Deus præscientiâ suâ non cogit facienda que futura sunt*. Item disputans cum Pelagianis, non aliter cum efficacia gratiæ arbitrij conciliat libertatem, quàm asserendo voluntatem à gratia non cogi, ut patet ex libro 1. operis imperfecti, pagina 150. & 151. ubi Juliano ita percontanti: *Interrogo ad quem modum liberetur voluntas, ut bonum semper velle cogatur, & malum velle non possit? an ut utrumque possit appetere?* respondet: *Absit ut dicatur à nobis; si enim cogitur, non vult*. Idem videre est apud Prosperum, Fulgentium, & alios SS. Patres, quorum omnium sententiam expressit Petrus Diaconus in libro ad Fulgentium cap. 6. dicens: *Pater attrahit ad veram libertatem, non violentâ necessitate, sed infundendo charitatem per Spiritum Sanctum.*

232. **C**onfirmatur: SS. Patres passim docent voluntarium seu spontaneum, & liberum esse omnino synonyma, omnemque actum voluntatis, eo ipso quòd voluntarius & spontaneus est, liberum esse: Ergo arbitrij libertas in eo sita est, quòd homo sponte seu voluntariè operetur, non verò in eo quòd agat cum electione & indifferentia. Consequentia est manifesta, Antecedens probatur variis SS. Patrum testimoniis: Tertullianus enim lib. 2. contra Marcionem cap. 6. ait: *Libertatem arbitrij in utramque partem concessam esse homini, ut bono spontè servando,*

& malo sponte vivando, sui dominus constanter occurreret. Prosper verò libro contra Collatorem cap. 18. seu potiùs 19. hanc tradit liberi arbitrij definitionem: *Liberum arbitrium est rei sibi placita spontaneus appetitus.* Quam definitionem ex Augustino desumpsit, qui libro de duabus animabus cap. 1. liberam voluntatem definit *animi motum, cogente nullo*. Item Damascenus lib. 3. fidei cap. 14. dicit: *Arbitrij libertas nihil aliud est quàm voluntas.* Idem asserit Hugo à S. Victore in Summa sent. 2. cap. 4. *Liberum arbitrium (inquit) ex eo dicitur, quòd est voluntarium.* Favent etiam Anselmus & Bernardus: ille enim libro de concord. cap. 2. sic ait: *Ex libertate fit quòd fit ex voluntate*: iste verò in libro de gratia, & libero arbitrio sic discurret: *Ibi ergo consensus, ubi voluntas: porro ubi voluntas, ibi libertas.*

233. **U**t hæc testimonia, quæ primâ fronte apparent difficilia, clarè exponantur, & Janfenianæ opinionis latebræ ac insidiæ faciliùs detegantur. Notandum est primò, coactionis nomen tripliciter sumi: Primò strictè & rigorosè, pro interna violentia, quâ voluntas invita prorsus ac reluctans ad volendum adigatur; quo pacto usurpatur communiter à Philologis & Theologis, qui coactum definiunt, id quòd est à principio extrinseco, passo non conferente vim, ut disputatione præcedenti vidimus. Secundò largè & improprie, prout vim tantum morale significat, quæ efficit ut id quòd agimus, etsi voluntarium simpliciter & liberum sit, aliquatenus tamen non voluntarium, seu involuntarium secundum quid appelletur; sic vulgò dicimus mercatorem, metu naufragij coactum, projicere merces in mare, & ægrotum metu mortis, ægrè licet & invito, permittere brachium sibi abscindi. Tertiò necessitas simplex, quam libertati opponimus, coactionis nomine plerumque à SS. Patribus appellatur, ut docent Bellarminus libro 3. de gratia & lib. arb. cap. 6. & Estius in 2. dist. 21. s. 2. & patet ex Augustino disp. 1. contra Fortunatum Manichæum, ubi illum sic asseritur: *Quomodo habemus peccata, si natura contraria nos cogit facere quòd facimus? qui enim cogitur necessitate aliquid facere, non peccat*: Et disp. 2. docet quòd Manichæi affirmabant, *animam à contraria natura cogi delinquere*: id est ex ipsius interpretatione, ita pellici ad peccandum, ut resistendi potestas nulla sit. In eodem sensu nomen coactionis usurpat S. Thomas in 2. dist. 25. qu. 1. art. 2. dum dicit intellectum vi demonstrationis cogi, id est necessitari ad assentiendum.

234. **N**otandum secundò, quòd cum spontaneum coacto opponatur, tot spontanei, quot coacti species esse debent. Unde spontaneum primò strictè & rigorosè usurpatur pro eo quòd fit absque violentia ab agente extrinseco impressa; & hoc modo voluntas in omnibus actibus elicitis agit spontaneè, cum in illis nullam possit pati violentiam, ut disputatione præcedenti ostendimus. Secundò spontaneum interdum sumitur pro eo quòd vim seu coactionem morale excludit: nam ut coactus, invitus, ac nolens agere dicitur, quem impendentis periculi metus ad agendum impellit; sic sponte ac volens agere dicitur, qui nullâ vi extrinsecus admotâ, nutu tantum suo agere cernitur. Tertiò, sicut coactum interdum sumitur pro necessario, seu ad unum tantum determinato;

ita spontaneum nonnunquam à SS. Patribus A
usurpatur pro eo quod liberum est, & simpli-
cem seu absolutam necessitatem excludit. Idem
dicendum est de voluntario; nam quod perfectè
liberum, & absolutè necessitatis expertum est, in-
terdum à SS. Patribus voluntarium simpliciter
appellatur, ut patet ex illo Augustini: *Peccatum
adeo voluntarium est malum, ut nullo modo sit
peccatum, si non sit voluntarium.*

235. Notandum tertio ex D. Thoma quæst. 22. de ve-
rit. art. 5. in voluntate duplicem debere distingui
conceptum, unum naturæ, alium voluntatis
formaliter. Conceptus naturæ est illi commu-
nis cum omnibus aliis rebus creatis, & in hoc
consistit, quòd sicut aliæ res aliquod bonum B
sibi proprium & conveniens, vel ad aliquam
operationem sibi connaturalem ex natura sua de-
terminatæ sunt; ita voluntas, in quantum est natu-
ra quædam, aliquid naturaliter vult; nam volun-
tas hominis naturaliter tendit ad beatitudi-
nem, & voluntas Dei ad sui dilectionem. Conce-
ptus voluntatis est illi proprius & peculiaris, &
consistit in eo quòd in ordine ad aliqua indiffe-
renter & indeterminatè se habeat. Unde D. Tho-
mas 1. p. qu. 41. art. 2. ait: *Voluntas & natura se-
cundum hoc differunt in causando, quòd natura
determinata est ad unum, sed voluntas non est de-
terminata ad unum.* Et paulò post: *Eorum igitur
voluntas principium est, quæ possunt sic vel aliter
esse; eorum autem quæ non possunt nisi sic esse,
principium naturæ est.* Et qu. 2. de potentia art. 3.
*Voluntas (inquit) in quantum voluntas, cum sit
libera, ad utrumlibet se habet: potest enim volun-
tas agere vel non agere; & si respectu alicujus hoc
voluntati non convenit, hoc accidit voluntati, non
in quantum voluntas est, sed ex inclinatione natu-
rali, &c.* Ex quibus patet liberum arbitrium
esse ipsam voluntatem, nimirum quatenus volun-
tas est, non quatenus natura; subindeque
idem esse juxta D. Thomam, fieri ex voluntate,
ut voluntas est formaliter, & fieri ex libero ar-
bitrio. His præmissis,

236. Ad argumentum respondeo, negando Ante-
cedens. Ad cuius probationem dico, quòd
quando S. Augustinus ait homines justè puniri,
quos Deus prævidet peccaturos, quia Deus præ-
scientiâ suâ non cogit faciendâ quæ futura sunt,
nomine *coactionis* non intelligit strictam illam &
rigorosam violentiam, de qua loquuntur Phi-
losophi & Theologi, sed nomen illud usurpat
pro simplici necessitate, & docere intendit,
nullam à Dei præscientiâ voluntatibus nostris
inferri necessitatem, quæ à peccato excuset. Si-
militer in concertationibus cum Pelagianis ead-
em notione *coactionis* nomen usurpat, cum
docet gratiam efficacem nostras non cogere volun-
tates: nam eodem modo illam sumit quo Ju-
lianus, cui interroganti respondet: Julianus
autem dum Augustinum interrogat, *Ad quem
modum liberetur voluntas ut bonum semper velle
cogatur,* nomine *coactionis* intelligit simplicem
necessitatem, quæ uni parti voluntatem affigat,
ut fatetur Janfenius lib. 2. de hæresi Pelag. cap.
1. ubi de Pelagianis, præcipuè de Juliano lo-
quens, sic ait: *Hanc autem necessitatem subin-
de coactionem vocat: non enim tam intelligit co-
actionem propriè dictam, quæ sit renitente volun-
tate, quam illam ad unam partem additionem,
quæ liberum arbitrium non nisi ad bonum, vel
non nisi ad malum velle posse diceretur.* Ergo
cum Augustinus respondet Juliano: *Abstinere di-*

catur à nobis; si enim cogitur, non vult, nomine
coactionis simplicem necessitatem intelligit,
quam cum gratia efficaci pugnare Julianus pu-
tabat, & ipse Augustinus negabat. Dum verò
idem S. Doctor liberam voluntatem definit *ani-
mi motum, cogente nullo,* de *coactione* morali
intelligi debet: nam ut ipsemet Janfenius lib. 4.
de statu naturæ lapsæ cap. 21. ad eum locum ex-
plicandum annotat, *Quisquis timore compulsus
aliquid facit, non facit hoc nullo cogente, &
consequenter non voluntate, seu volens, phrasi
Augustini, sed necessitate, hoc est nolens, in-
vitus, & coactus facit.*

Ad confirmationem dicendum est, quòd quan-
do SS. Patres asserunt voluntatem esse liberam, 237.
quia sponte agit, hoc nomen usurpant, prout
non solum rigidam *coactionem*, sed etiam sim-
plicem necessitatem excludit. Similiter cum do-
cent quòd arbitrij libertas nihil est aliud quàm
voluntas; quod fit ex voluntate, fieri ex liber-
tate; quòd ubi est voluntas, ibi est libertas,
&c. loquuntur de voluntate secundum quòd
formaliter voluntas est, & prout distinguitur à
seipsa quatenus habet rationem naturæ: quia
nunquam contingit voluntatem ut voluntas est,
velle, nisi liberè velit, & cum potestate ad op-
positum; nam ut ex D. Thoma supra retulimus,
*Voluntas in quantum voluntas, cum sit libera,
indifferenter se habet ad utrumlibet.*

S. VIII.

Testimonia D. Thomæ ab Adversariis objecta
exponuntur.

MULTA congruent, & accumulunt Jan-
fenius & Vincentius Lenis D. Thomæ te-
stimonia, quæ favere videntur eorum sententiæ:
ea tamen ad tria genera seu capita revocari pôs-
sunt. Primum est eorum in quibus affirmat na-
turalem necessitatem non repugnare libertati
voluntatis, ut 1. p. qu. 82. art. 1. ad 1. ubi ait: *Ne-
cessitas naturalis non aufert libertatem volunta-
tis.* Idem docet qu. 22. de verit. art. 5. ad 1. &
ad 3. & qu. 10. de potentia art. 2. ad 5. ex quo ibi-
dem inferit, Deum liberè seipsum diligere, &
Patrem liberè producere Spiritum Sanctum.

Secundum est eorum, quibus videtur asserere,
hominem esse liberi arbitrij, per solam li-
bertatem à *coactione*, cujusmodi est quod ait in
2. dist. 25. qu. 1. art. 4. *Liberum arbitrium dicitur
ex eo quòd cogi non potest.* Et 1. p. qu. 83. art. 2.
ad 3. *Homo peccando liberum arbitrium dicitur
perdidisse, non quantum ad libertatem natura-
lem quæ est à coactione, sed quantum ad liberta-
tem quæ est à culpa & miseria.* Ubi videtur sup-
ponere libertatem naturalem, seu essentialem,
per solam immunitatem à *coactione* salvari.

Tertium est eorum, quibus docere videtur,
opus esse laude vel vituperio dignum, merito-
rium vel demeritorium, ex eo solum quòd vo-
luntarium & spontaneum est, seu liberum à *co-
actione*; v. g. hic qu. 6. art. 2. ad 3. ubi ait: *Laus
& vituperium consequuntur actum voluntarium,
secundum perfectam voluntarij rationem, qualis
non invenitur in brutis.* Et in 3. dist. 12. qu. 2. art.
1. ad 3. ubi sic habet: *Impotentia coactionis, quæ
opponitur voluntario, tollit rationem meriti &
demeriti, non impotentia quæ est ex perfectione,
in bonitate vel malitia, quia hoc voluntarium
non tollit, sed ponit voluntarium confirmatum
ad unum.*

Ad